

Gospodarski pomen gorništva

✍ Borut Peršolja

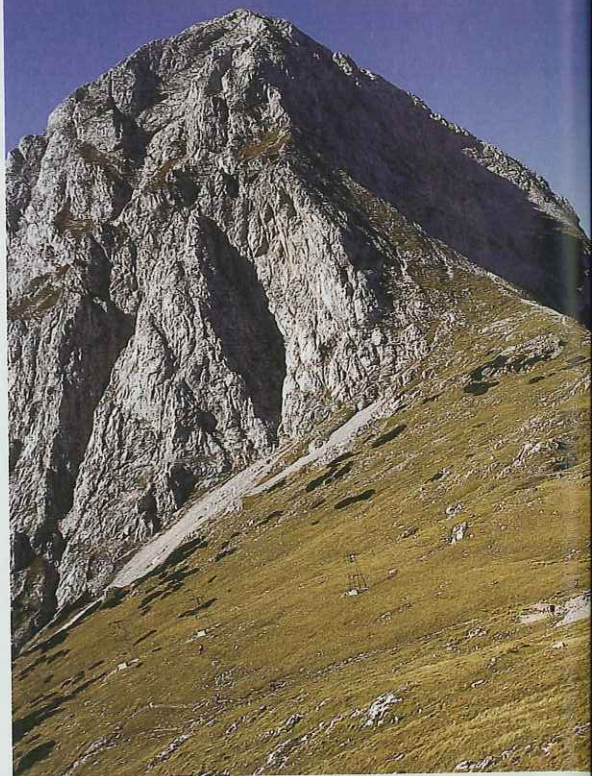
Domačnost planinskih koč

V prejšnji številki smo planinske poti in koče skušali vsebinsko umestiti v gorski svet. Opozorili smo na njihov pomen pri vzpodbujanju gibanja v gorah, na varstvo gorske narave in na vez, ki prostovoljni in nepridobitni planinski organizaciji omogoča pridobivanje pomembnega finančnega vira za izvajanje svoje dejavnosti. Članek smo sklenili z ugotovitvijo, da mora težnjo po zaslužku omejevati prvotni namen delovanja planinske organizacije. Tokrat pa iščemo odgovore na vprašanja, kaj zmorejo naše planinske koče v okviru celotnega slovenskega gorništva in kje so meje rasti gorskega turizma.

V slovenskih gorah je bil v zadnjem desetletju in pol narejen velik premik, zlasti pri ekološki sanaciji planinskih koč (pri tej gremo brez dvoma v korak s preostalim evropskim alpskim svetom), pri notranji vsebini in življenju planinskih koč pa capljamo daleč za sosednjimi alpskimi državami. Po navadi to vsebino odpravimo s cenikom jedi, pijač in prenočevanja. Pa vendar so planinske koče še nekaj več. In ta več se skriva v gorniški vpetosti planinske koče v prostor in življenje, ki ga prinašajo s seboj obiskovalci. V sodobni turistični ponudbi se zato ne vlaga samo v izboljšanje tehničnih oziroma nastanitvenih razmer, ampak se povečujeta tudi obseg in kakovost samih storitev.

Ciljne skupine obiskovalcev gora

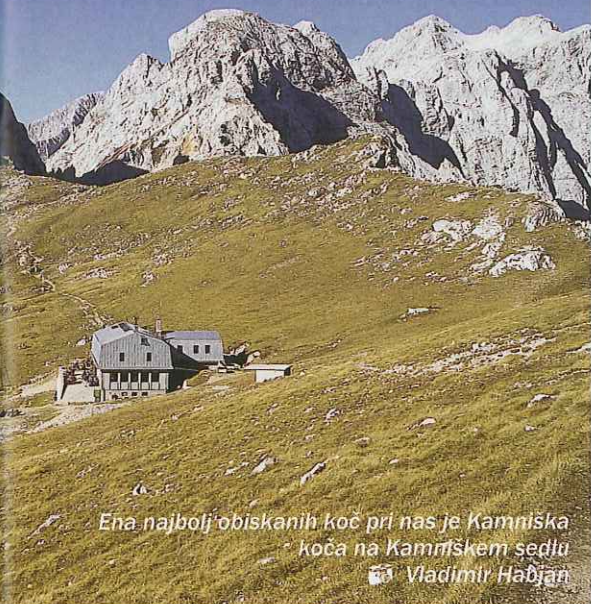
Če drži podatek, da slovenske gore obiše več kot 3 milijone obiskovalcev na leto, potem to v življenju gora pomeni, da je prav vsak dan v letu (365 dni) v slovenskih gorah 8220 ljudi

(približno toliko prebivalcev imajo Ravne na Koroškem ali Kočevje). Ob upoštevanju sezonskosti obiskovanja predpostavimo, da se 2/3 (to je 2 milijona) skupnega števila obiskovalcev odpravi v gore predvsem v štirih poletnih mesecih (122 dni); potem je vsak poletni dan v slovenskih gorah 16.393 obiskovalcev (cele Trbovlje ali Jesenice).

Očitno pa je, da množičen obisk sam po sebi ne zagotavlja preživetja in razvoja. To pomeni, da bodo morala planinska društva kot lastniki planinskih koč - glede na njihove naravne danosti in prevladujoč značaj - razmišljati o prilagojenosti ponudbe različnim ciljnim skupinam obiskovalcev. V ospredju so predvsem družine z majhnimi otroki, ki jih v gorah srečujemo iz leta v leto v vedno večjem številu, skupine, ki se udeležujejo različnih oblik gorniških usposabljanj, in obiskovalci s poudarjenim turističnim pristopom obiskovanja gora.

Takšna prilagojenost pomeni drugačno organizacijo prostora in opreme, pa tudi drugačno vsebinsko naravnost. Če govorimo o enodnevnem družinskem gorništvu, potem so lahko takšne vzpodbude povezane z organizacijo previjalnice ter prostora za pripravo otroške hrane, namestitvijo sedežev za hranjenje

Ena najbolj obiskanih koč pri nas je Kamniška koča na Kamniškem sedlu
Vladimir Habjan

otrok in ureditvijo otroškega igrišča na dvorišču koč ... Pri penzijski ponudbi je treba biti pozoren na načrtovanje igralnice, opremo sob z nizkimi ležišči in višino naprav v sanitarijah ter umivalnici. Tudi usposabljanja zahtevajo za kakovostno izvedbo primeren prostor in opremljenost. Kadar urejamo planinsko učno središče ali razmišljamo o tem, da bo planinska koča prizorišče planinskega tabora za šolske in obšolske dejavnosti, je prvi pogoj urejena predavalnica, učilnica oziroma večnamenski prostor, ki naj bo ločen od živahnejše gostinske dejavnosti. Opremljenost prostora za podajanje učnih vsebin zahteva možnosti uporabe diaprojektorja, grafoskopa, prenosnega računalnika, televizije ...

Poletni program in prireditve

Redka so planinska društva, ki za svojo kočo v času, ko je stalno odprta, pripravljajo organizirano ponudbo vodenih izletov, pohodov, tur in strokovnih ekskurzij (s področja geografije, geologije, botanike, etnologije ...), gorniške šole in druge krajše oblike usposabljanja (takšna je bila na primer akcija Zdravi v gore), strokovna in potopisna predavanja, kulturne prireditve

(privlačni so študijski krožki Beremo z Manco Košir ali javne vaje pevskih zborov) ... Malo je tudi planinskih koč, ki imajo pripravljen program večdnevnega bivanja, namenjen družinam ter skupinam otrok, mladostnikov in mladih. Planinske kočje tudi nimajo pomembnejše vloge v okviru informacijskih in izobraževalnih sistemov zavarovanih območij.

Organska vez planinske kočje z dolino so planinske poti, zato je skrb za planinske poti neločljivo povezana s skrbjo za planinsko kočjo. V dolini zelo cenjena mobilnost prebivalstva v gorah pomeni, da se po gozdnih cestah in kolovozih lahko pripeljemo zelo visoko. Zato se dogaja, da urejena, največkrat pa kar neurejena parkirišča postajajo izhodišča planinskih poti. Pot, ki je nekdanj vodila iz doline in jo danes cesta preseka, je prepuščena zaraščanju, motoriziranim obiskovalcem gora pa se brez pomislekov uklonimo z označevanjem ceste. Zato morajo sicer redki obiskovalci gora, ki bi želeli goro doživeti od njenega vznožja do temena, ob intenzivnem orientiranju požirati še oblake prahu in avtomobilskih izpuhov.

CIPRA upravičeno opozarja, da so vznožja in pobočja gora na višini od 500 do 1500 m obiskovalcem vedno manj znana, to pa vodi v zgoščevanje obiskovalcev na majhni površini in izgubo možnosti doživljanja dveh, če ne celo treh rastlinskih pasov. Ta pas gorskega sveta pa je tako po doživljajski vrednosti kot tudi glede na samostojne hodilne zmožnosti rekreacijsko območje prav predšolskih in osnovnošolskih otrok. Zato – kadar vabimo v svojo kočjo – omejimo tudi dostope iz doline, ohranimo pa tudi nekdanjo odlično navado, po kateri je bil v planinski kočji na vidnem mestu izobešen vozni red odhodov in prihodov avtobusov in vlakov. K urejanju poti, zlasti na dobro obiskanih turističnih območjih, vsekakor sodi tudi ureditev počivališč (klopi in mize), postavitve dodatnih in pojasnjevalnih smernih tabel ter razglednih rož ...

Oskrbnik je duša in srce vsake kočje

Podrobnejša analiza gospodarskih rezultatov pokaže, da nanje poleg vremena in cenovne

politike odločilno vpliva predvsem (ne)priljubljenost cilja. Delno je odvisna od naravnih danosti, marsikdaj pa nanjo vplivajo urejenost poti in koč, ponudba in odnos oskrbnika. Zato tudi pogosto rečemo, da gremo na obisk k oskrbniku, ne pa na izlet h koči. Oskrbnika je treba usposobiti in motivirati, da bo z različnimi ciljnim skupinami obiskovalcev ravnal njim primerno. To na primer pomeni upoštevanje tega, da imajo otroci v gorah – tako kot doma – drugačne prehranske navade od odraslih. Z malo iznajdljivosti (če jim za zajtrk postrežemo s čokolinom in kosmiči) lahko zado- stimo tudi njihovim potrebam.

Delovanje oskrbnika obsega tudi (ne)for- malno ozaveščanje obiskovalcev, tako glede varnejšega gibanja v gorah kot tudi do narave prijaznega vedenja. Oskrbnik lahko s konkre- tnimi napotki živo (zlasti pri večjih organizira- nih skupinah, ki se dlje časa zadržujejo ali ce- lo prenočujejo v planinski koči) ali ob pomoči pisnega gradiva (zgibanke z napotki, nevsiljivi napisi v planinski koči ...) predstavi značilno- sti koč in okolico. Na splošno so predstavitve- ne zgibanke planinskih koč redke, izginjajo pa tudi tradicionalne predstavnice alpske pop kulture – razglednice. Njihova prodaja se ve- dno bolj zmanjšuje, saj jih izpodrivajo multi- medijska sporočila, ki vključujejo sliko, pošilja- nje pa omogočajo prenosni telefoni.

Nenavadna naveza

Zlasti pri organiziranih skupinah je sode- lovanje med vodnikom in oskrbnikom po- membno in v obojestransko korist. Sodelova- nje se začne s predhodno najavo in poštenim dogovorom o vsebini ponudbe in ceni. Ob pri- hodu v kočo vodnik pomaga pri organizaciji prehrane in hitrem ter učinkovitem razme- ščanju skupine po sobah, s pripravljenim se- znamom udeležencev pa olajša njihovo vpiso- vanje v knjigo gostov. Ob kakršnih koli težavah olajša oskrbniku delo in vzdržuje stik s skupino. Pomembna je tudi izmenjava infor- macij o stanju planinskih poti, nameščenih varoval in napreduval, o novi vodniški ter strokovni literaturi in zemljevidih. Upraviče- no je pričakovanje, da bo oskrbnik skupini

predstavil svojo kočo in njeno okolico. Skupek vsega tega pa je domačnost, ki jo v naših ko- čah še kako pogrešamo.

Planinske kočice so od nekdaj odprt prostor za druženje in shajališče dobro mislečih ljudi in kot take brez dvoma eden izmed razpo- znanih simbolov krajevne identitete sloven- skih gora. Zato kaže na ravni planinske orga- nizacije razmišljati o dopolnitvi obstoječih standardov kakovosti udobja in življenja pla- ninskih koč. Vsaka planinska kočica naj bi ime- la svojo lastno knjižnico (s Planinskim vestni- kom, z vodniki in zemljevidi za domačo gor- sko skupino, s strokovno in leposlovno litera- turo, ki se jo da poceni kupiti v antikvariatu, z monografijami slovenskega gorskega sveta ...), razstavni in panojski prostor za predstavi- tev ustvarjalnih dosežkov in obveščanje obi- skovalcev, družabne igre (Človek ne jezi se, šah, igralne karte ...), pesmarice in vsaj en glasbeni instrument (kitara, piščal, orglice ...). S temi drobnimi ukrepi, ki nimajo velikih finančnih posledic, bi se gotovo povečala do- mačnost naših koč.

Z roko v roki

Odločitev o omejitvi ponudbe na raven, ki zadošča za okrepljeno in vključuje zdravo pre- hrano, zmerno pitje, odpoved kajenju in do- sledno uporabo s seboj prinesenih rjuh, je v rokah lastnika – planinskega društva in njego- vega trenutnega vodstva. To velja tudi za do- datne dejavnosti, s katerimi bi planinska kočica dobila razpoznavnost v sivini planinskih koč. So pa stvari, ki jih posamezno planinsko dru- štvo ne bo moglo reševati samo. Gre seveda za zaposlitvene, tržne, davčne in sanitarne raz- mere, za doseganje ugodnejših cen kupljene- ga blaga v dolini in za probleme skupnega oglaševanja in trženja ponudbe posameznih gorskih skupin z enotno blagovno znamko.

Vsekakor velja, da lahko za posameznega obiskovalca gora predvsem ekonomska raven razmišljanja ob usklajenem delovanju planin- ske organizacije preraste v učinkovito uresni- čevanje programa sonaravnega trajnostnega razvoja gorskih območij in programskih načel Alpske konvencije. ●